

még akkor is, ha ellentétben állnak törekvéseivel. Természetesen a KSZ-nek ebben következetesnek kell lennie, és szembe kell helyezkednie mindazokkal a szervekkel és egyénekkkel, amelyek saját soraiban akadályozzák politikája megvalósulását.

Ugyanakkor feltétlenül hangsúlyoznunk kell, hogy szocialista öngazgatáson alapuló demokratikus rendszerünk nem teszi lehetővé a társadalmat és így a kultúrát más irányba, lényegében véve öngazgatástól mentes irányba fejleszteni szándékozó erők és elemek ténykedését. Az eltelt időszakban ilyen törekvések hordozóiként kerültek felszínre a polgári liberalista, etatista-bürokratikus, technokrata-menedzseri, újbaloldali, nacionalista és egyéb erők, amelyek többnyire együttesen léptek fel. Már néhány alkalommal vereséget szenvedtek, de továbbra is jelen vannak, és még jó ideig jelen lesznek, vagy pedig ismételten felütik a fejüket, ugyanis nemcsak a forradalom által hatalmától megfosztott régi osztály maradványainak a soraiból verbuválódnak, s nem is csupán a külföldi eszmei áramlatok képviselőiből állnak, hanem tulajdon társadalmunk ellentmondásaiból is újratermelődnék.

Itt kezdődik az öngazgatásellenes, azaz oppozíciós elemek elleni eszmei-politikai harc. Állandóan arra törekkenek, hogy rendszerünk összetevőrészeivé váljanak, hogy oppozíciós ellenpólusként legalizáljuk őket.

Egyesek közülük már évek óta, és még manapság is azt magyarázzák, hogy nem a szocialista öngazgatás elleni vagy melletti állásfoglalásuk a vízvonal, hanem az, hogy valaki a szocializmus mellett vagy ellen van-e, támogatja-e vagy sem a „balos erőket”. Ez ugyanis azt jelentené, hogy lehetőségként elfogadjuk az etatista szocializmus és a szocialdemokrata reformizmus irányában

való haladást a kistőkési viszonyok esetleges újjászerveződésével együtt, tehát a retrográd átalakulások lehetőségét. Vajon ez nem jeleneténé ismét a kultúra államosítását, illetve a népművelődésnek az eszmék piacára való hagyatkozását? Vajon bontsuk meg a társult dolgozóknak mint a kultúra alanyainak a sorait, mielőtt még valóban azzá válnának? Ezeket a „baloldaliakat” ugyanakkor egyáltalán nem zavarja, hogy a polgári értelemben vett demokrácia és alkotás szabadság bevezetéséért szállnak síkra, tehát jobboldali erőkkel szövetkeznek az öngazgatási viszonyok fejlesztésén munkálkodó dolgozók ellen.

A kultúrára ezek szerint manapság egy dialektikusan ellentmondásos folyamat jellemző, amely körül éles eszmei harc folyik, amelyben a társult dolgozók a kultúra alanyaivá válnak, s amelyben megkezdődik az anyagi és a szellemi termelés sajátos egyesülési folyamata, ez a munkamegosztás túlhaladására vezet olyan körülmények között, amikor még a munkamegosztás a társadalomban elengedhetetlenül újratermelődik. Ez az ellentmondás, amellyel, hogy bizonyos mértékben az objektív törvényszerűségek következtében akadályozza a társult dolgozóknak a kultúra alanyaivá történő átminősítéséért küzdő társadalmi erőket, ugyanilyen alapon teret nyit az öngazgatástól távol álló erők ténykedése előtt. (...)

**MEGHALT DOBRIŠA CESARIĆ.**  
Decemberben jeles írótt vesztett el a Jugoszláv Írószövetség: 78 éves korában elhunyt Dobriša Cesaric horvát költő, a mai modern költészet egyik kimagasló egyénisége. Cesaric 1902-ben született Slavonska Požegában, Eszéken tanult, majd Zágrábban filozófiát végzett. A két háború között könyvtáros volt, a felszaba-

dulás után pedig a zágrábi Zora kiadó szerkesztője lett. Irodalmi és műfordítói munkássága alapján 1951-ben a Jugoszláv Művészeti Akadémia tagjává választották.

Nem tartozott a termékeny alkotók közé, de a legképzettebb horvát költők egyike volt. Tudatosan építette ki költészetének világát, s a horvát lírának azt a vonalát követte, amelyen előtte Vladimir Vidrić és Gustav Anton Matoš járt. „Krisztálytisztá egyszerűség, halk, lágy zeneiség és könnyed belső ritmus költészetének legfőbb ismertetőjegye” — vallja róla jó ismerője és fordítója, Csuka Zoltán. A rövid és tömör versek mestere volt. Munkái intim vallomások, néha már-már szentimentálisak is, bizonyos nosztalgikus vonások fedezhetők fel bennük. Az úgynevezett „kis témák” és rövid formák mestere volt, s versei a modern városi ember érzésvilágát tükrözik. A tudatos nyelvi gondosság s a versek belső egyensúlya munkáinak tartópillére — állapítja meg róla Draško Redep kritikus. Műfordítói tevékenysége is figyelmet érdemlő. Goethét, Wartheimet, Puskind, Jeszenyint, Rilckét és Lermontovot fordította legtöbbit. Kötetei: *Lírika* (1931), *Spasena svijetla* (Megmentett fények, 1938), *Izabrani stihovi* (Válogatott versek, 1942), *Pjesme* (Versek, 1951), *Osvijetljeni put* (A megvilágított út, 1953), *Goli časovi* (Szabad órák, 1956), *Izabrane pjesme* (Válogatott versek, 1960). Magyar nyelvre is többen fordították, Csuka Zoltánon kívül Ács Károly és Fehér Ferenc is. Ez utóbbi *A madár árnyéka* című antológiájában közölt tőle több verset. Halála alkalmából Ács Károly a *Magyar Szó*-ban közzétette legújabb Cesarić-fordításait.

POGORELIĆ-KONCERTEK. Soha eddig egyetlen hazai komolyzenei

előadóművész hangversenyét sem kíséerte ekkora érdeklődés, mint a múlt év decemberében Ivo Pogorelić, a Zágrábban élő belgrádi fiatal, a moszkvai Csajkovszkij konzervatóriumon nemrég végzett pianistánk koncertjét. A mindössze huszonnégy éves zongorista már eddig is hallatott magáról. Három évvel ezelőtt az Egyesült Államokban koncertezett, aztán egy olaszországi zongoraversenyt nyert meg, majd pedig, immár művészé, a múlt évi montreali zongoraverseny avatta, amelyen ő nyerte el az első díjat. Mindemellert azonban ahhoz, hogy a hazai közönség köztudatába is bekerüljön, egy kis külföldi botrányra volt szükség. A múlt év végén a hagyományos varsói nemzetközi zongoraversenyen, bár kimagaslott Chopin műveinek előadásával, a zsüri nem juttatta a döntőbe, azon egyszerű oknál fogva, hogy nem volt illedelmesen, az alkalomhoz méltóan felöltözve: farmadrágban és tornacipőben jelent meg a versenyen. A botrány akkor robbant ki, amikor a közönség követelte, hogy a különcködő fiatal zongoraművészt a döntőben lássák, a bírálók pedig megmaradtak saját döntésüknél. Mindennek a vége az lett, hogy Ivo Pogorelić óriási szavazattöbbséggel kapta meg a közönség díját. Nos, ez a varsói eset a lehető legjobb reklámnak bizonyult a fiatal művész számára; alighogy hazatért, garmadával kapta a meghívásokat az ország minden tájáról. Hamarosan már fellépése volt Zágrábban és Újvidéken, majd két egymást követő hangversenyt adott a négyezer férőhelyes belgrádi Sava kongresszusi palotában, ahol az érdeklődőknek csak kis hányada juthatott jegyhez. Az érdeklődés érthető, hiszen a varsói koncert után több nemzetközi tekintélyű kritikus Ivo Pogorelićot kiáltotta ki a világ leg-

jobb Chopin-előadójának. Tehetségéről a belgrádi televízió január 2-i koncertje után valamennyien meggyőződhattünk, s az is tény, hogy játéka iránt nemcsak itthon, hanem külföldön is egyre nagyobb az érdeklődés. A belgrádi NIN című hetilap szerint — amely újévi számában egész blokkot szentel a fiatal tehetségnek — Pogorelic Zágrábban zárt jellegű koncertet adott a világ legismertebb hangversenyirodáinak menedzserei számára, akik máris több évre előre szerették volna leszerződtetni. Zongaraművészünk az ajánlatoknak csak mintegy húsz százalékát fogadta el, csak a következő fél évre kötelezte el magát. Hazai turné után Kanadába utazik, majd három fellépése lesz Hollandiában, májusban pedig az Egyesült Államokban, utána Angliában, s végül itthon, a Dubrovnik-i Unnapi Játékokon lép majd föl.

Zseni született? Valószínűleg, bár nyilván még nagyon sokat kell bizonyítani. Az azonban máris nyilvánvaló, hogy egyik napról a másikra lett az ország legnépszerűbb előadóművésze, és az is, hogy feltűnése és nyilatkozatai máris felborzolták zenei életünk állóvizeit. Ivo Pogorelic ugyanis decemberi sajtóértekezletein a legkíméletlenebbül számolt le mindazzal, ami szerinte zenei életünk kerékkötője, és máris hangzatos terveket emleget, amelyek közül a mesteri iskola megnyitása váltott ki legnagyobb érdeklődést. Tervei vannak arra vonatkozólag is, hogyan kellene magasabb szintre emelni ifjúságunk zenei kultúráját.

**VÁLTOZNAK A PULAI VERSENYFELTÉTELEK.** Az elmúlt huszonhét év alatt sokszor próbálták már megreformálni a pulai játékfilmfesztivált, de sohasem sikerült elhárítani az ellentmondásokat — írja Ládi István a *Magyar Szóban*. Ugyanis

eddig minden újtásról kiderült, hogy korábban már kipróbálták és elvetették, mert nem vált be. Az elmúlt években is a fesztivál gyökeres megújodásáról beszéltek, és végül csak kisebb változások történtek. A legújabb elképzelés az, hogy megszüntetik az előzsűrizést, és minden film egyenrangúan verseng a díjakért, amelyek számát alaposan csökkentik. Az eddigi három produceri és három rendezői díj helyett mindössze egy lesz. A Nagy Arénával a legjobb filmet díjazták, s ennek az alkotásnak a rendezője is elismerésben részesül. Csökkentik a többi díj számát, is, s ezentúl mindössze egy-egy Arany Arénát osztanak ki a legjobb forgatókönyvért, operatőrmunkáért, zenéért, női- és férfifőszerepért, díszlet- és jelmeztervezésért, hangfelvételért, montázsért és maszkerért. Egy elismerés sem járna pénzzal. Egy elismerés sem járna pénzzal. A tervek szerint a pulai fesztivál tíznapos lenne, s a hivatalos műsort moziudvarban mutatnák be. A pulai Arénában pedig tizenhét olyan filmet vetítenének, amely nemcsak színvonalas, hanem a közönség számára is vonzó. A válogatást egy selektor végezné, a hivatalos műsorban pedig sorsolással alapítanák meg a filmek bemutatásának sorrendjét. A játékfilmek előtti rövidfilmek bemutatását megszüntetik, hogy az előadások rövidebbek legyenek. A bíráló bizottság összetétele és kinevezésének módja megmaradna: továbbra is kilenc tagú lenne a zsűri, azzal, hogy minden köztársaság és tartomány, valamint a vendéglátó város delegálna egy-egy tagot. A sajtókonferencián, ahol a vita olyan sokszor el szokott fajulni és leszámolás-jellegűvé válik, ezután csak az akkreditált filmesek, újságírók és kritikusok vehetnek részt. Az új koncepciótól azt remélik, hogy megszünteti a producerek és alkotók egymás

között marakodását, kiküszöbölje a szelektálásban és a díjazásban a mindenkinek valamit szempontot, az úgynevezett köztársasági és tartományi kulcs érvényre jutását, és hozzásegít a fesztivál egyéb krónikus bajainak leküzdéséhez is.

Az újvidéki Neoplanta filmvállalat is készül már a pulai filmfesztiválra. A filmstúdió munkatársai tájékoztatták a nyilvánosságot arról, hogy befejezés előtt áll Petar Latini-*nović* Partizániskola című filmje, amelynek ősbemutatóját még az év első negyedében megtartják. Ebben a filmstúdióban két játékfilm forgatására folynak az előkészületek. Vicsek Károly és Eva Ras Gion Nándor Testvérem Joáb c. regénye nyomán írt forgatókönyvet, ezt a produkciót maga Vicsek Károly rendezné. Arsen Diklić forgatókönyve alapján készülne viszont A nagy transzport című produkció. Előreláthatólag mindkét film jövőre kerül bemutatásra.

**DIJAK, ELISMERÉSEK.** Az 1980. évi Forum Képzőművészeti Díjat Baranyiné Markov Zlata újvidéki keramikus- és szobrászművésznőnek ítelték oda. A bíráló bizottság — Ács József, Deák Ferenc, Bela Durancü, Szombathy Bálint és Tolnai Ottó — egyhangú döntésének meghozatalakor megállapította, hogy a díjazott alapítója volt a szerbiai és vajdasági keramikai művészetnek, s több mint négy évtizeddel ezelőtti kezdeményezése vidékünkön a keramikát roppant fontos művészeti diszciplínává avatta. Művészi és pedagógiai pályáját a múlt év végén egy nagyszabású, reprezentatív kiállítással koronázta, amely nemcsak jelentős eseménye volt tartományunk művelődési életének, hanem felmutatta a művészről fél évszázados munkásságának legjavát, amelynek híre már

rég túljutott országhatárainkon is. Férjével, Baranyi Károly szobrásszal ugyanis sok országban volt nagy jelentőségű közös kiállításuk. 1968-ban például a brüsszeli Cenciell'europen d'art, két évvel később pedig a párizsi Nemzetközi Szalon részestíti őket jeles elismerésben. Ugyancsak komoly visszhangja volt 1973-ban, az Ernst Múzeumban, majd egy évvel később a Marlborough-ban megrendezett kiállításuknak is.

Vajdaság Közművelődési Közösségének Elnöksége is odaítélte A Kultúra Szikrái elnevezésű, 1980-ra szóló művelődési díjakat. E díjban dr. Löbl Árpád (Lörcinc Péter) író és történész, Lovro Smolčić közéleti és művelődési dolgozó, Vojislav Bugarski zenepedagógus, Jova Šošdean műkedvelő, Mirjana Berbakov műépítész és Kapitány László grafikus, valamint a szabadkai Gyermekszínház, a zombori Avram Mrazović Általános Iskola, a Stara Pazova-i Janko Čmelik szlovák művelődési egyesület és a vajdasági Ruszin Nyelvművelő Egyesület részesült.

Két jugoszláviai magyar szerző is részesült köztársasági Neven-díjban, amellyel az ifjúsági irodalom legkimagaslóbb műveit jutalmazták. Burány Nándor *Keselyűlegel* című történelmi regényével, Mirnics Zsuzsa pedig *Óriáskőz* 12 című ugyancsak ifjúsági regényével érdemelte ki ezt az elismerést.

**BÜCSÜ MIHAI AVRAMESCUTÓL.** Az újév második napján hatvanhét éves korában elhunyt Mihai Avramescu a jugoszláviai román irodalom egyik legjelentősebb egyénisége. Prózaíróként és költőként egyaránt jeles volt, de jelentős szerkesztői és irodalomszervező munkássága is. A főlsszabadulás után a *Bucuria*

copiilor neví Pancsován megjelenő gyermeklap szerkesztője volt, majd sok éven át szerkesztette a jugoszláviai románok irodalmi folyóiratát a *Luminát*. Egy ideig igazgatója volt a verseci román népszínháznak is. Jelentősebb munkái az *In zori* (Hajnalban) *Drum spre adevar* (Az igazság felé vezető út) című verseskötete, valamint a *Tinerete frinta* című regénye. Magyar nyelven *Letört ágak — Ezüst herceg* címmel jelent meg két kisregénye. Jugoszlávia valamennyi népe és nemzetisége nyelvére fordították munkáit, több alkotása pedig Romániában is megjelent.

**HÚSZÉVES AZ ÚJVIDÉKI EGYETEM.** December 18-án ünnepelte alapításának huszadik évfordulóját az Újvidéki Egyetem. A tartomány 12 egyetemi karát és ugyanennyi főiskoláját egyesítő felsőfokú intézményben az elmúlt két évtized során mintegy húszezer hallgató szerzett oklevelet, s több mint ezren magiszteri vagy doktori címet. Az Újvidéki Egyetem karain jelenleg negyvennégy ezer rendes és távhallgató tanul. Tanári karában ma húsz akadémikus és több száz tudományos munkatárs tevékenykedik. Az oktatás Vajdaság valamennyi nemzete és nemzetisége nyelvén folyik. Ez a néhány beszédes adat a jubiláló intézmény tanácsának decemberi díszülésén hangzott el.

**ELŐKÉSZÜLETEK A SZARAJEVOI FESZTIVÁLRA.** Érkeznek a benevezések a kísérleti és kisszínpadok 22. szarajevói fesztiváljára. A legtöbb előadást eddig — hatot-hatott — Belgrádból és Ljubljánából jelentették be. A fesztivál végrehajtó bizottsága elemezte az eddigi előkészületeket, és magáévá tette a köztársasági és tartományi közművelődési érdekközösségek javaslatait a válo-

gató bizottság tagjainak tekintetében. Crna Gorát Slobodan Kalezić író, Szlovéniát Andrej Inkret dramaturg, Horvátországot Jožo Puljizević műbíráló, Macedóniát Ivan Ivanovszki színbíráló, Vajdaságot Deák Ferenc író, Kosovót Ramiz Kelmendi professzor, Boszniát és Hercegovinát Marko Kovačević színbíráló képviseli. Szerbia még nem jelölte ki válogatóját. A fesztivál főszekelatorává Gerold Lászlót, folyóiratunk színikritikusát nevezték ki, tehát rá hárul a feladat, hogy a köztársaságokban és tartományokban ajánlott előadások közül kiválassza azokat, amelyeket az áprilisi szemlén is látni fogunk.

**AZ IFJÚSÁG ÉS AZ AVANTGARDE ZENE.** Az ifjúság és az avantgarde zene volt a témája annak a tanácskozásnak, amelyet a Jugoszláv Szocialista Ifjúsági Szövetség művelődésügyi bizottsága szervezett decemberben Palicson. A résztvevők hangsúlyozták, hogy a művelődés társadalmisítása és fejlesztésének tervezése mindinkább a dolgozók és az ifjúság közvetlen ügye lesz. A művelődést mind kevésbé tudják ki-sajátítani csoportok és egyének. Ennek ellenére még mindig nincs megoldva a fiatal művészek státusának kérdése, ezért nemritkán a különféle menedzserek, hangversenyirodák és hasonlók áldozatai lesznek. Ennélfogva széles körű társadalmi akciót kell indítani ezeknek a kedvezőtlen jelenségeknek a kiküszöbölésére.

**KÉPAJÁNDÉK.** A Modern Művészetek Múzeuma, amelyet a világ művészeinek nemzetközi szolidaritása hívott életre, az utóbbi hónapokban több mint 100 grafikai munkával gazdagodott számos európai, egyesült államokbeli, japán és kanadai művész adományából. Az ajándékozók kö-